

Klein proti Slovensku, rozsudek ze dne 31. 10. 2006

Stěžovatel: Klein

Žalovaný stát: Slovensko

Číslo stížnosti: 72208/01

Datum: 31.10.2006

Článek Úmluvy: čl. 10

čl. 27

čl. 34

čl. 41

čl. 44

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: nezbytný v demokratické společnosti/přiměřenost/rovnováha mezi dotčenými zájmy, ochrana práv a svobod jiných, proporcionalita, Svoboda projevu/Sdělovací prostředky

Významnost: 2

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

ČTVRTÁ SEKCE

31. října 2006

VĚC KLEIN

(Rozsudek ve věci Klein v. Slovensko)

Evropský soud pro lidská práva - Čtvrtá sekce (dál jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci Sir Nicolas Bratza, předseda, G. Bonello, K. Traja, S. Pavlovschi, L. Garlicki, M. Pellonpää, L. Mijovičová a J. Šikuta a dále T.L. Early, tajemník sekce, po projednání na neveřejném zasedání dne 10. října 2006 vynesl uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ vznikl na základě stížnosti (č. 72208/01) proti Slovenské republice, předložené Soudu podle čl. 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) slovenským občanem Martinem Kleinem (dále jen „stěžovatel“) dne 28. června 2001.
2. Stěžovatel byl původně zastoupen J. Hrubalou, advokátem provozujícím praxi v Banské Bystrici a v Bratislavě. Dne 8. května 2003 zmocnil stěžovatel Z. Dlužořovou, advokátku provozující praxi v Bratislavě, aby jej v řízení zastupovala. Před tímto datem byla paní Dlužořová pověřena přípravou podání stížnosti za pana Hrubalu.

Vláda Slovenské republiky (dále jen „Vláda“) byla zastoupena svou zmocněnkyní A. Poláčkovou.

3. Stěžovatel tvrdil, že bylo porušeno jeho právo na svobodu projevu, protože byl odsouzen za uveřejnění jednoho článku.
4. Stížnost byla postoupena čtvrté sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl k posouzení případu (čl. 27 § 1 Úmluvy) vytvořen senát, jak stanoví ustanovení 26 § 1 Jednacího řádu Soudu.
5. Rozhodnutím ze dne 8. listopadu 2005 prohlásil Soud stížnost za přípustnou.
6. Vláda, nikoliv však stěžovatel, dále předložila písemné stanovisko k meritu případu (ustanovení 59 § 1 Jednacího řádu Soudu).

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Okolnosti případu
2. Stěžovatel se narodil v roce 1947 a žije v Bratislavě. Je novinářem a filmovým kritikem.
3. Dne 27. února 1997 začalo ve slovenských kinech promítání filmu Miloše Formana „Lid versus Larry Flynt“. Předcházela mu propagace, inter alia, prostřednictvím pouličních plakátů. Hlavní představitel měl na plakátu kolem svých hýždí ovinutou vlajku USA a byl znázorněn jako ukřižovaný na ženském klínu oděném v bikinách.
4. Dne 26. února 1997 byla uveřejněna „Všeobecná deklaráce Ekumenické rady církví a Konference slovenských biskupů“. Deklarace protestovala proti zveřejňování plakátu jakožto rouhání Bohu. Později se k uvedené deklaraci připojilo též Hnutí církevních sdružení dětí.
5. Dne 11. března 1997 učinil arcibiskup Msgr. Ján Sokol ve slovenské televizi toto prohlášení:

„V těchto dnech jsme svědky „ponižování křížifixu“. Přes všechny protesty Konference slovenských biskupů a Ekumenické rady církví zaměřené na zastavení výroby a distribuce filmu Miloše Formana „Lid versus Larry Flynt“ je tento plakát vyvěšován v ulicích našeho hlavního města Bratislavy. Je to pohana symbolu křesťanského náboženství. Americká filmová asociace toto rouhání nedovolila. Nebylo dovoleno ani ve Francii a Belgii. Jak je možné, že bylo povoleno na Slovensku, které se hlásí k tradici Cyrila a Metoděje, tj. křesťanskému náboženství, a to dokonce i v Ústavě? ... Proto žádáme vládu, parlament, naše veřejné činitele v rámci legislativy a justice, aby otázku zevrubně prozkoumali a aby přijali vhodná opatření ke stažení těchto plakátů a filmu a k povolání k zodpovědnosti těch, kdo porušili zákony. ... Doufáme, že náš protest bude příznivě přijat odpovědnými činiteli a že bude učiněna náprava. Všem, kteří o to usilují, vyjadřujeme předem náš upřímný dík.“

11. Dne 28. března 1997 uveřejnil týdeník Domino Efekt článek napsaný stěžovatelem. Týdeník v té době vycházel nákladem 8000 výtisků a soustředil se především na politické komentáře a specializované články z oblasti ekonomie, filozofie, přírodních věd a kultury. Byl zaměřen na intelektuálně orientované čtenáře.
12. Zmíněný článek měl titul „Sedí sokol na javori: Larry Flynt a sedm pohlavků pokrytci“. V článku kritizoval stěžovatel arcibiskupa Jána Sokola. Nebyla v něm zmínka o tom, že byl napsán jako reakce na výše zmíněné televizní vystoupení arcibiskupa. V článku se uvádí toto:
13. Je všeobecně známo, že Země je ploché prkno. I když ale není plochým prknem, Slunce se točí kolem ní. A i když se netočí, církevní hodnostář miloval jeho matku.
14. Text může pokračovat takto: „I když nemiloval...“ On miloval. Důkazy:

(a) Larry Flynt vyhrál proces před Nejvyšším soudem v USA.

(b) Církevní hodnostář je „trtko“. To uznají všichni ti, kdo jej alespoň viděli v televizi.

III. Hluboce nerad používám slovo „trtkat“. Nezbytné výjimky je možné spočítat na prstech Jelcinovy

levé ruky:

1. „Trtkaj“ je přezdívka bývalého profesora na katedře žurnalistiky Filozofické fakulty Univerzity Komenského v období normalizace.
2. „Trt“ je řídce užívané označení pro popírání něčeho nebo ekvivalent negativního výrazu „hovno“ užívaného na Hané.
3. „Trtko“ je - od určitého věku - totéž jako snad barvitější a eufemičtější výraz „trtkoš“. Takový člověk nemiluje ani... Nanejvýš - oh - (je použit výraz „trtkat“); ubohá matka.
4. Slovensko není křesťanský stát.

(Když francouzští církevní hodnostáři požadovali zákaz plakátu s Flyntem, nikdy dokonce ani nezamýšleli, bázlivci, požadovat zákaz filmu. A také tvrdili, že Francie je křesťanský stát. Běda, letným pohledem na první články ústavy lze zjistit, že Francouzi žijí ve svobodě, v demokracii a že je jejich soukromou záležitostí, zda věří či nevěří. Ani slovo o křesťanském státě.)

Křesťanský stát by byl stejně netolerantní jako islámský stát, například Írán. Z toho nepřímo vyplývá, že žádný ze západních států není křesťanský. Dlouhotrvající odluku církve od státu je třeba pojímat jako hlavní vítězství ducha nad hmotou. (Nyní přehlížím skutečnost, že vaši sousedi v rakouské či bavorské vesnici vám znepríjemní život, jestliže vystoupíte z církve.)

Pokračování v některých obřadech není důkazem, že stát je „křesťanský“. Například americký prezident zakončuje svou přísahu slovy: „Tak mi pomáhej Bůh.“

Larry Flynt však odmítl přísahat na Bibli s vysvětlením, že on v Boha nevěří. Samozřejmě, soudce se spokojil s jeho prohlášením, že bude mluvit pravdu. Americký prezident by mohl učinit totéž, ale zkomplikoval by si tím svůj politický život. Počet politických bitev, které můžeme v našem životě vybojovat, je omezený. Takže je mnohem důležitější, že by Bill Clinton mohl vyslat vojáky do Bosny, nežli fakt, že tam nakonec nevyslal vojáky, kteří jasně byli homosexuály.

1. Vzhledem k tomu, že arcibiskup zjevně postrádá jakýkoliv sex-appeal, je zcela irelevantní, zda je uvnitř svého těla homosexuál či bisexuál (jako Courtney Love ve filmu) nebo cokoliv. Důležité je ale jeho pozitivní lustrační osvědčení. Tento hlavní představitel první křesťanské církve dokonce nikdy neměl ani tolik cti jako náčelník poslední cikánské bandy při své pokloně.

Vůbec nechápu, proč slušní katolíci neopustí organizaci, která má v čele takového lidožrouta. Čekají na to, až zemře? To je příliš slabé. Žádný člen Komunistické strany Československa neuvádí na svou obhajobu: „Čekal jsem, až Husák a Jakeš zemřou. Potom bych vyvinul úsilí k zajištění nápravy.“ Jinak bychom ještě žili na stromech.

1. Což skutečně děláme - obrazně řečeno. Úspěch filmu „Kolja“ (neexistuje ani špetka pedofilie, ani felace v tomto filmu) ukazuje, jak se stal svět bledým. Salman Rushdie je pronásledován. Je pravda, že francouzský prezident jej přijal, je však nemyslitelné, že by slovenský prezident učinil totéž. Ten dal přednost přidat se k arcibiskupovi a jeho výlevům. Který „ko-“ mu to poradil: Štefko, Zemko?

VII. Reálný Larry Flynt publikoval a nadále publikuje materiály, které jsou oplzlé. Jejich stupeň nestoudnosti překročil dosud akceptovatelnou hranici. Takže co? Reálný Larry Flynt jednal ve filmu jako soudce a v jeho roli pronesl nepřijatelná prohlášení. To však bylo předvídáno ve scénáři. Slovenský arcibiskup pronáší nepřijatelná prohlášení, aniž by mu to bylo někým nařízeno. A nic?! Marnost nad marnost.

Na žádost nakladatelství přenechávám na laskavých čtenářích, aby vynesli rozsudek, pokud jde o stupeň oplzlosti slovenského arcibiskupa.

13. Později si dvě sdružení stěžovala na to, že tímto článkem bylo uraženo náboženské cítění jejich členů. Proti stěžovateli bylo zahájeno trestní řízení. Arcibiskup J. Sokol se k němu zpočátku připojil jako poškozený. Později však z řízení odstoupil a vzdal se svého práva na požadování náhrady škody.
14. Dne 15. června 2000 Obvodní soud Košice I odsoudil stěžovatele za trestný čin urážky na cti podle § 198 odst. 1 písm. b) trestního zákona. Relevantní část výroku rozsudku zní takto:

... jako autor článku „Sedí sokol na javori; Larry Flynt a sedm pohlavků pokrytci“ ... v němž se inter alia uvádí: „Tento hlavní představitel první křesťanské církve dokonce nikdy neměl ani tolik cti jako náčelník poslední cikánské bandy při své pokloně! Vůbec nechápu, proč slušní katolíci neopustí organizaci, která má v čele takového lidožrouta ...“, na což místní sdružení Společnosti Cyrila a Metoděje v Prievidzi a Bernolákova společnost v Bratislavě reagovaly nezávisle na sobě jako na urážející jejich náboženské cítění a čímž stěžovatel veřejně pohanil skupinu občanů pro jejich víru.

15. Stěžovatel byl odsouzen k pokutě ve výši 15 000 slovenských korun, která může být změněna na trest odnětí svobody na jeden měsíc v případě, že se svévolně pokusí vyhnout zaplacení této částky.
16. Během řízení před obvodním soudem stěžovatel vysvětlil, že jeho článek byl reakcí na prohlášení arcibiskupa J. Sokola ve vysílání v hlavních večerních zprávách Slovenské televize v březnu 1997. Stěžovatel měl za to, že arcibiskupův návrh, aby byla zakázána distribuce letáku i filmu, je v rozporu s principy demokratické společnosti a zejména se svobodou projevu. Stěžovatel pokládal za vhodné vyjádřit svůj názor otevřeně, jelikož v televizním vysílání neměl nikdo možnost vyjádřit odlišný názor od názoru arcibiskupa. Stěžovatel nepokládal arcibiskupa za morálně neposkrvněného, jelikož se dověděl, že byl zaregistrován ve svazcích bývalé komunistické tajné policie. Stěžovatel zdůraznil, že nezamýšlel urážet cítění členů katolické církve.
17. Pokud jde o jeho článek, stěžovatel uvedl, že se nejednalo o komentář, nýbrž o literární žert s myšlenkami a asociacemi, které mohly být nepochybně oceněny pouze hrstkou intelektuálů. Stěžovatel zdůraznil, že neměl v úmyslu obvinít arcibiskupa z incestu v relevantní pasáži týkající se daného filmu, v němž se kazatel údajně přiznává k incestu se svou matkou. Jeho prohlášení ohledně údajné oplzlosti slovenského arcibiskupa nemělo erotický podtext, stěžovatel měl výlučně na mysli morální prohřešky kritizované osoby.
18. Stěžovatel rovněž vysvětlil, že po tři roky nemohl uveřejňovat žádné články a že Rádio Svobodná Evropa s ním po uveřejnění daného článku přerušilo spolupráci.
19. Během trestního řízení arcibiskup prohlásil, že nechápe účel stěžovatelova útoku na jeho osobu, na jeho matku a na církev, kterou reprezentuje. Arcibiskup dále prohlásil, že již stěžovateli odpustil.
20. Soud vyslechl zástupce dvou sdružení, která podala na stěžovatele trestní oznámení. Ti uvedli, že stěžovatel urazil a skandalizoval příslušníky římskokatolické církve tím, že je inter alia vyzval, aby z církve vystoupili, pokud se pokládají za slušné, a když tvrdil, že představitel církve je lidožrout.
21. Na základě provedených důkazů okresní soud konstatoval, že stěžovatel spáchal trestný čin podle § 198 odst. 1 trestního zákona a že ve svém článku jako celku a zejména slovy citovanými ve výroku jeho rozsudku urazil představitele římskokatolické církve na Slovensku, čímž urazil členy této církve. Zejména pak stěžovatelovo prohlášení, ve kterém se podivoval nad tím, proč slušní členové církve z ní nevystoupí, křiklavě diskreditovalo a zlehčovalo skupinu občanů pro jejich katolickou víru. Tím stěžovatel postavil katolickou církev na úroveň organizace, k níž by slušní lidé neměli náležet a z níž by měli vystoupit. Stěžovatel si měl být vědom toho, že jeho článek může urazit zájmy jiných lidí, chráněné zákonem. Vzhledem k tomu, že značné procento občanů Slovenska tvoří katolíci, poškodil stěžovatel svým článkem náboženské cítění značného počtu osob.

22. Stěžovatel i sdružení, která na něho podala trestní oznámení, se odvolali.
23. Stěžovatel tvrdil, že žádný trestný čin nespáchal a že jeho odsouzení znamená porušení jeho práva na svobodu projevu. Odvolal se na ustanovení Ústavy, mezinárodních instrumentů a praxi Evropského soudu pro lidská práva podle článku 10 Úmluvy.
24. Zástupci stěžujících si sdružení vyjádřili názor, že trest uložený stěžovateli byl příliš mírný.
25. Dne 10. ledna 2001 Krajský soud v Košicích obě odvolání zamítl. Krajský soud konstatoval, že prvoinstanční soud zjistil relevantní fakta s dostatečnou jistotou a že správně aplikoval relevantní zákon. Pokud jde o stěžovatelovy argumenty vztahující se k jeho právu na svobodu projevu, Soud konstatoval toto:

Je pravda, že článek 26 odst. 1 a 2 Ústavy Slovenské republiky, jakož i článek 10 Evropské úmluvy o lidských právech a článek 19 Všeobecné deklarace lidských práv zaručují svobodu projevu a právo na informace.

Není tudíž sporu o tom, že podle Ústavy Slovenské republiky má každý občan právo získávat, vyhledávat a šířit jakékoliv informace, avšak pouze v takové míře, aby tím nebyla porušována ústavní práva a svobody jiných. Tento závěr lze nepřímou odvodit od nálezu Ústavního soudu PL ÚS 7/96, v němž Ústavní soud konstatoval, že: „Veškerá základní práva a svobody jsou chráněny pouze v té míře, aby požívání práva či svobody disproporcionálně neomezovalo nebo dokonce nepopíralo jiné právo či svobodu.“

Článek „Sedí sokol na javori; Larry Flynt a sedm pohlavků pokrytci“ není běžným novinářským standardem; obžalovaný to uznal v hlavním líčení a krajský soud má za to, že překračuje principy novinářské etiky. Krajský soud si je rovněž vědom toho, že článek 10 Úmluvy chrání svobodu projevu nejen v případech „informací a myšlenek, jež jsou příznivě přijímány nebo pokládány za neurážlivé či neútočné či indiferentní, ale také informací a myšlenek, které urážejí, šokují či ruší nebo způsobují problémy státu nebo některé části obyvatelstva“. Členové senátu odvolacího soudu věří, že dokonce i v takovýchto případech existují jisté hranice, které by neměly být překračovány. Uvedený článek je vulgární, zesměšňuje a uráží. Proto podle názoru krajského soudu nepoživá žádné ochrany. Jinak by se média mohla stát distributory, inter alia, různých zlovolných výrazů, které snižují lidskou důstojnost. To by jistě neodpovídalo duchu a zásadám demokracie. Obsahem uveřejněného článku porušil obžalovaný práva, garantovaná Ústavou Slovenské republiky jiným osobám - jmenovitě skupině obyvatel s křesťanskou vírou. Stěžovatel tak urazil jejich náboženské citění.

26. Pokud jde o kvalifikaci stěžovatelova jednání podle slovenského trestního zákona a uloženého trestu, potvrdil krajský soud odůvodnění soudu první instance. Závěrem krajský soud upozornil na to, že zmíněná sdružení nemají právo napadnout odvoláním trest uložený stěžovateli.
27. Dne 2. dubna 2001 vyhověl stěžovatel příkazu uhradit obvodnímu soudu náklady řízení ve výši 800 SKK.

Dne 10. prosince 2002 společnost VMV, a.s., zaplatila jménem stěžovatele částku 15 000 SKK Obvodnímu soudu Košice I s odvoláním na peněžitý trest, který mu byl uložen. Z obchodního rejstříku, který lze nalézt na Internetu, vyplývá, že uvedená společnost je od 15. ledna 2005 v likvidaci.

1. Relevantní vnitrostátní právo
2. Ústava
3. V preambuli k Ústavě se, inter alia, stanoví toto:

„... Vědomi si odkazu Cyrila a Metoděje, ...

My, občané Slovenské republiky, jsme tímto a prostřednictvím svých zástupců přijali tuto Ústavu:“...

29. Podle článku 1 je Slovenská republika suverénním, demokratickým státem, který se řídí zásadou panství práva. Slovenská republika není vázána žádnou ideologií či náboženstvím.

30. Článek 24 zní takto:

„1. Svoboda myšlení, svědomí, náboženství a víry se zaručuje. Toto právo zahrnuje právo na změnu náboženství či víry a právo vzdát se náboženské příslušnosti. Každá osoba má právo veřejně vyjádřit svůj názor ...

4. Práva podle odstavců 1 až 3 tohoto článku mohou být omezena pouze v souladu se zákonem, je-li to nezbytné v demokratické společnosti pro ochranu veřejného pořádku, zdraví, morálky nebo práv a svobod jiných.“

5. Článek 26 zní takto:

„1. Svoboda projevu a právo na informace se zaručují.

2. Každá osoba má právo vyjádřit svůj názor ... písemně ... a může rovněž vyhledávat, získávat a šířit myšlenky a informace ...

3. Svoboda projevu a právo získávat a šířit informace může být omezena zákonem, je-li to nezbytné v demokratické společnosti k ochraně práv a svobod jiných, státní bezpečnosti, veřejného pořádku, zdraví a morálky.“...

4. Trestní zákon

5. Ustanovení § 198 trestního zákona má název „Hanobení národa, rasy a přesvědčení“. V relevantním období znělo ustanovení § 198 odstavce 1 takto:

„Osoba, která veřejně hanobí

1. a) národ, jeho jazyk nebo rasu nebo

2. b) skupinu obyvatel republiky pro jejich politické přesvědčení, víru nebo proto, že nepatří k žádnému náboženství,

bude potrestána až do jednoho roku odnětí svobody nebo peněžitým trestem.“

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 10 Úmluvy

2. Stěžovatel si stěžoval, že jeho právo na svobodu projevu bylo porušeno v důsledku jeho odsouzení za uveřejnění výše uvedeného článku. Odvolal se na článek 10 Úmluvy, jehož relevantní část zní takto:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice....

2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti i odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“

3. Argumenty stran

4. Vláda

5. Vláda připustila, že došlo k zásahu do stěžovatelova práva na svobodu projevu v důsledku jeho odsouzení. Zásah měl právní základ, a to ustanovení § 198 odst. 1 trestního zákona, a sledoval legitimní účel ochrany práv a svobod jiných, jmenovitě arcibiskupa Msgr. Jána Sokola a dalších

osob katolického vyznání.

6. Pokud jde o otázku, zda byl zásah „nezbytný v demokratické společnosti“, vláda zdůraznila, že článek byl publikován před Velikonocemi, tj. v době, kdy si katolíci připomínají ukřižování a vzkříšení Ježíše Krista. Arcibiskup byl zmocněn učinit prohlášení Konferencí slovenských biskupů a Ekonomickou radou církví na Slovensku. Prohlášení, na které článek reagoval, tak vyjadřovalo názor několika církevních institucí na Slovensku. Ve svém článku stěžovatel napadl nejen nejvyššího představitele římskokatolické církve na Slovensku, nýbrž i náboženské cítění věřících. Přibližně 69 % slovenského obyvatelstva tvoří katolíci a cca 4 % náleží k řecké ortodoxní církvi. Existovala zde tudíž naléhavá sociální potřeba chránit cítění dotčených osob. Mimořádně útočná prohlášení k osobě arcibiskupa J. Sokola byla jasně přehnanou reakcí na prohlášení arcibiskupa. Jako taková nebyla akceptovatelná.

Článek nezmiňoval kontext, v jakém by měl být čten, takže pro čtenáře nebylo možné rozlišit, které části prohlášení se týkají postavy ve filmu M. Formana a které se týkají arcibiskupa J. Sokola. Kromě toho článek prakticky neobsahoval žádné argumenty a jeho forma jasně překročila hranice akceptovatelné kritiky a tolerance. Zájem na ochraně práv osob, jejichž náboženské cítění stěžovatel hrubě urazil, tak převážil nad jeho právem na svobodu projevu.

36. Výše uloženého peněžitého trestu byla relativně nízká a stěžovatel měl právo požádat o výmaz svého odsouzení. Přísnost trestu uloženého stěžovateli tak nepřekročila závažnost trestného činu, který spáchal, a nebyla natolik tvrdá, aby odradila tisk od účasti na diskusích o věcech veřejného zájmu.
37. Vláda učinila závěr, že zásah, který je předmětem stížnosti, byl přiměřený sledovanému legitimnímu účelu a že právo stěžovatele podle článku 10 nebylo porušeno.
38. Stěžovatel
39. Stěžovatel nejdříve uvedl, že neporušil limity stanovené trestním právem Slovenské republiky, jelikož v jednání, pro které byl odsouzen, nebyly obsaženy základní prvky ustanovení § 198 odst. 1 písm. b) trestního zákona.
40. Jeho kritika neobsahovala nic, co by mohlo být interpretováno jako zaměřené proti příslušníkům katolické víry a co by mělo vztah ke katolickému náboženství jako takovému. Pokud jde o osobu arcibiskupa J. Sokola, stěžovatel si přál upoutat pozornost čtenářů na morální integritu veřejné osobnosti, zejména upozornit na nepřijatelnost jeho činnosti zahrnující (i) žádost o zákaz filmu a o odstranění plakátů a (ii) jeho spolupráci s tajnou policií komunistického režimu. Jeho hodnotící úsudek osobnosti arcibiskupa se opíral o relevantní spis ve svazcích tajné policie a nebylo prokázáno, že by tento úsudek byl nepravdivý.
41. Stěžovatel ve svém článku použil imaginaci, která nebyla společností obecně akceptována, zejména odvoláním na akt incestu mezi církevním hodnostářem ve filmu „Lid versus Larry Flynt“ a jeho vlastní matkou. Tato imaginace se však netýká prohlášení slovenského arcibiskupa. Stěžovatel ji použil k tomu, aby upozornil na limity svobody projevu, což bylo rovněž účelem polemiky nastolené arcibiskupem, když požádal o zákaz promítání zmíněného filmu. I když uvedený článek mohl šokovat a urazit věřící, kteří mají arcibiskupa ve velké úctě, nezasahoval do práva věřících vyjadřovat a vykonávat jejich náboženství a ani neočerňoval obsah jejich náboženské víry. Zváží-li se podstata článku a přihlédně-li se k atmosféře a politickému kontextu ve společnosti, tak článek nepřekročil hranice stanovené jak vnitrostátním právním řádem, tak Úmluvou. Forma článku vyjadřovala jeho rozhořčení vůči arcibiskupovi.
42. Podle názoru stěžovatele zásah do jeho svobody projevu vychází pouze ze skutečnosti, že někteří lidé mohli chápat útok na arcibiskupa tak, že jej není možné v demokratické společnosti pokládat za legitimní.
43. Článek byl publikován v týdeníku, který čtou náročnější a intelektuálně orientovaní čtenáři. Článek obsahoval určité intelektuální souvislosti a narážky, které tuto skutečnost odrážejí.

Kromě toho byl týdeník publikován nákladem 8000 výtisků, kdežto arcibiskupovo prohlášení bylo učiněno během hlavních televizních zpráv ve veřejnoprávní televizi, které v danou dobu sledovalo cca 80 % diváků. Stěžovatel rovněž vyjádřil svůj nesouhlas s analýzou jednotlivých pasáží článku provedenou Vládou.

44. Vyšetřování a odsouzení stěžovatele značně přispělo ke snížení jeho vyhlídek na nalezení nového zaměstnání na novinářském trhu. Vymazání jeho trestu nemůže nijak zhladit škodu na jeho dobré pověsti v očích veřejnosti a masmédií. Kromě toho existují situace, kdy se vyžaduje nejen pouhý výpis z trestního rejstříku, nýbrž jeho kopie, která obsahuje všechna odsouzení včetně těch, která již byla z rejstříku vymazána.
45. Stěžovatel učinil závěr, že zásah byl hrubě disproportorní sledovanému účelu a že jako takový jej nelze pokládat za „nezbytný v demokratické společnosti“.
46. Hodnocení Soudu
47. Stěžovatelovo odsouzení za uveřejnění zmíněného článku znamenalo zásah do jeho práva na svobodu projevu zaručeného článkem 10 § 1 Omluvy. Mělo právní základ v ustanovení § 198 trestního zákona a sledovalo legitimní účel ochrany práv jiných osob, jejichž náboženské citění, jak konstatovaly slovenské orgány, bylo stěžovatelovým článkem uraženo.
48. Není úkolem Soudu, aby posuzoval, zda trestní soudy aplikovaly relevantní zákon správně. Úkolem Soudu v kontextu daného případu je určit, zda uvedený zásah byl za zvláštních okolností daného případu oprávněný, tj. zda byl „nezbytný v demokratické společnosti“ ve smyslu druhého paragrafu článku 10.
49. Soud zdůraznil při mnoha příležitostech důležitost svobody projevu v demokratické společnosti. Zatímco záruky článku 10 se aplikují také na myšlenky či informace, které urážejí, šokují či zneklidňují stát nebo některou vrstvu populace, osoby, které svobodu projevu realizují, mají určité povinnosti a odpovědnost. K nim může legitimně patřit - v kontextu s náboženskými názory a vyznáním - povinnost zajistit pokojné užívání práv zaručených článkem 9 vyznavačům takové víry, včetně povinnosti vyvarovat se v nejvyšší možné míře projevu, který je ve vztahu k předmětům uctívání urážlivým pro ostatní a který je rouhavý.

Test, zda napadený zásah byl „nezbytný v demokratické společnosti“, od Soudu vyžaduje, aby rozhodl, zda odpovídal „naléhavé sociální potřebě“, zda byl přiměřený sledovanému legitimnímu účelu (potenciální dopad média daného projevu je důležitým faktorem při posuzování proporcionality zásahu) a zda důvody uváděné vnitrostátními orgány k jeho ospravedlnění jsou relevantní a postačující. Při vyhodnocování, zda takováto „potřeba“ existuje a jaká opatření by měla být k jejímu splnění přijata, je vnitrostátním orgánům přenechán určitý rozsah volné úvahy. Avšak tato diskreční pravomoc není neomezená, nýbrž je provázána evropským dohledem Soudu, jehož posláním je vynést konečné rozhodnutí o tom, zda je některé omezení slučitelné se svobodou projevu chráněnou článkem 10 (pro rekapitulaci relevantních principů ve větších detailech viz *Giniewski v. Francie*, č. 64016/00, § 43-54, ECHR 2006; *Aydin Tatlav v. Turecko*, č. 50692/99, § 22-27, 2. května 2006; *Gundúz v. Turecko*, č. 35071/97, § 38, ECHR 2003-XI; *Murphy v. Irsko*, č. 44179/98, § 65-69, ECHR 2003-IX /extrakty/, s dalšími odkazy).

48. Soud bere na vědomí stěžovatelův argument, že jeho článek byl reakcí na prohlášení arcibiskupa, vysílané v hlavních večerních zprávách ve veřejnoprávní televizi, a které on pokládal za odporující principům demokratické společnosti a zejména pak svobodě projevu. Skutečnost, že článek byl publikován v týdenním časopise zaměřeném na intelektuálně orientované čtenáře, je v souladu se stěžovatelovým vysvětlením, že pojal článek jako literární žert s myšlenkami a s asociacemi ve vztahu k filmu „Lid versus Larry Flynt“, u něhož se nedalo očekávat, že jej každý pochopí a ocení. Časopis byl publikován nákladem v počtu cca 8000 výtisků.
49. Soud není povinen posuzovat novinářskou kvalitu uvedeného článku, i když poznamenává, že obsahoval slangové výrazy a narážky se zřetelnými vulgárními a sexuálními konotacemi.

Obdobně, určení podstaty sporu nevyžaduje zkoumat, zda existoval dostatečný faktický základ pro napadená tvrzení zaměřená na osobu arcibiskupa (viz, mutatis mutandis, Feldek v. Slovensko*), č. 29032/95, § 75-76, ECHR 2001-VIII).

50. Stěžovatel byl odsouzen za „hanobení národa, rasy a přesvědčení“. Soud první instance dospěl k závěru, inter alia, že zhanobil nejvyššího představitele římskokatolické církve na Slovensku a tím že urazil členy této církve. Stěžovatelovo tvrzení, že se diví tomu, proč slušní členové církve z ní nevystoupí, hrubě diskreditovalo a zlehčilo skupinu občanů pro jejich katolickou víru. Tento názor byl potvrzen odvolacím soudem, který našel, že v souvislosti s publikovaným článkem porušil stěžovatel práva obyvatel křesťanského vyznání zaručená Ústavou.
51. Soud tento závěr neakceptuje. Konkrétně řečeno, stěžovatel ve svém článku ostře kritizoval osobu arcibiskupa J. Sokola po jeho televizní výzvě ke stažení filmu „Lid versus Larry Flynt“ a plakátů k tomuto filmu a k opatřením proti osobám jednajícím v této souvislosti v rozporu se zákonem. Stěžovatelův názor vyjádřený silně pejorativními výrazy se vztahoval výlučně k osobě vysokého představitele katolické církve na Slovensku. Na rozdíl od nálezů vnitrostátních soudů není Soud přesvědčen o tom, že stěžovatel svým prohlášením zdiskreditoval a zlehčoval určitou vrstvu obyvatel pro jejich katolickou víru.
52. Skutečnost, že někteří členové katolické církve mohli být uraženi stěžovatelovou kritikou arcibiskupa a jeho prohlášením, že nechápe, proč slušní katolíci z církve nevystoupí, jelikož v jejím čele stojí arcibiskup J. Sokol, nemůže mít na toto stanovisko vliv. Soud akceptuje stěžovatelův argument, že článek ani nevhodně nezasahoval do práva věřících na projevení a výkon jejich náboženství, ani nezlehčoval obsah jejich náboženského přesvědčení (viz rovněž, mutatis mutandis, Giniewski v. Francie uvedený výše, § 51).

Důvody pro uvedený zásah jsou tudíž úzké a nedostatečné.

53. Stěžovatel byl odsouzen na základě trestních oznámení podaných dvěma sdruženími a arcibiskup jako poškozená strana, proti které byl článek namířen, z trestního řízení odstoupil a veřejně stěžovateli odpustil. Vzhledem k tomu, že stěžovatel ve svém článku kritizoval výlučně osobu arcibiskupa, a bez ohledu na povahu uděleného trestu jeho odsouzení pro trestný čin hanobení náboženského přesvědčení bylo samo o sobě za okolností daného případu nevhodné (viz také Lopes Gomes da Silva v. Portugalsko, č. 37698/97, § 36, ECHR 2000-X).
54. Z výše uvedených důvodů, a to i přes tón zmíněného článku uvedený v odstavci 49 výše, nelze učinit závěr, že jeho publikací zasáhl stěžovatel do práva jiných osob na svobodu náboženství způsobem opravňujícím k sankci, jež mu byla uložena. Zásah do jeho svobody projevu tudíž ani neodpovídal naléhavé sociální potřebě, ani nebyl proporcionální ve vztahu ke sledovanému legitimnímu účelu. Zásah tudíž nebyl „nezbytný v demokratické společnosti“.
55. Z toho plyne, že byl porušen článek 10 Úmluvy.
56. Aplikace článku 41 Úmluvy
57. Článek 41 Úmluvy zní takto:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

1. Škoda

2. Stěžovatel požadoval částku 28 084 slovenských korun (SKK) jako náhradu peněžní škody. Tato částka zahrnovala 10 000 SKK na úhradu právního zastoupení v příslušných trestních řízeních, 2284 SKK na úhradu stěžovatelových cestovních nákladů vztahujících se k jeho účasti na ústních jednáních v Košicích, 800 SKK odpovídajících nákladům trestního řízení, které stěžovatel musel uhradit, a 15 000 SKK odpovídajících uloženému peněžitému trestu. Pokud jde o částku uvedenou na posledním místě, stěžovatel ji požadoval proto, aby ji mohl vrátit společnosti, která ji zaplatila za něho.

Stěžovatel dále požadoval částku 90 000 EUR jako náhradu morální újmy. Uvedl, že utrpěl v důsledku trestního stíhání stres, že měl po odsouzení těžkosti s nalezením zaměstnání a že utrpěl na svém společenském postavení. V důsledku toho trpěl záchvaty deprese, nespavostí, sníženou aktivitou a úzkostí a musel vyhledat profesionálního psychiatra.

58. Vláda tvrdila, že (i) uložený peněžité trest byl zaplacen soukromou společností a nikoliv stěžovatelem, (ii) stěžovatel neprokázal, že vynaložil částku vztahující se k jeho cestovním výdajům, a (iii) požadavek vztahující se k právnímu zastoupení při vnitrostátním řízení a jeho náklady by měly být posuzovány jako separátní položka spolu s dalšími náklady a výdaji vynaloženými stěžovatelem.

Pokud jde o údajnou morální újmu, Vláda uvedla, že je přehnaná.

59. Soud bere na vědomí, že částka odpovídající peněžitému trestu uloženému stěžovateli byla za něho uhrazena soukromou společností dne 10. prosince 2002 a že tato společnost je od 15. ledna 2005 v likvidaci. Stěžovatel nevysvětlil, za jakých okolností byla úhrada provedena, a netvrdí, že má právní povinnost této společnosti uvedenou částku vrátit. Za těchto okolností Soud zamítá tuto část požadavku na úhradu peněžité škody. Pokud jde o požadavky vztahující se k právnímu zastoupení ve vnitrostátním řízení a o jejich náklady, jakož i pokud jde o požadavek týkající se cestovních výdajů, ty budou posouzeny níže pod položkou „Náklady a výdaje“.

Soud dále shledává, že v důsledku jeho trestního stíhání a odsouzení utrpěl stěžovatel morální újmu, která není dostatečně kompenzována výše nalezeným nálezem porušení článku 10 Úmluvy. Při posuzování na základě ekvity přiznává Soud stěžovateli z tohoto titulu částku 6000 EUR.

1. Náklady a výdaje
2. Stěžovatel požadoval částku 4860 EUR na úhradu jeho právního zastoupení před Soudem. V souladu se smlouvou, kterou stěžovatel uzavřel s paní Dlugošovou, pokrývá tato částka rovněž období, během kterého byl stěžovatel formálně zastoupen panem Hrubalou.
3. Vláda tvrdila, že paní Dlugošová zastupovala stěžovatele od 8. května 2003. Jakákoliv úhrada by se tudíž měla týkat pouze období po tomto datu. Vláda dále uvedla, že náhrada by měla být poskytnuta pouze za ty výdaje, které lze pokládat za přiměřené co do jejich výše.
4. S přihlédnutím k dokumentům, které má k dispozici, Soud přiznává stěžovateli částku 350 EUR jako náhradu nákladů a výdajů vynaložených při vnitrostátním řízení. Tato částka přibližně odpovídá požadavkům, o nichž Soud rozhodl, že je posoudí pod touto položkou (viz výše odstavec 59).

Pokud jde o požadavek týkající se jednání podle Úmluvy, Soud na základě předložených dokumentů přiznává stěžovateli požadovanou částku 4860 EUR.

1. Úroky z prodlení
2. Soud pokládá za vhodné, aby úroky z prodlení měly základ v marginální úrokové míře Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Konstatuje, že byl porušen článek 10 Úmluvy;
2. Konstatuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli do tří měsíců ode dne, kdy se tento rozsudek stane konečným podle článku 44 § 2 Úmluvy, 6000 EUR (šest tisíc euro) jako náhradu morální újmy a částku 5210 EUR (pět tisíc dvě stě deset euro) jako náhradu nákladů a výdajů, což bude převedeno

na národní měnu žalovaného státu kurzem platným v den vyrovnání, plus jakoukoli daň, která může být splatná;

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání budou splatné prosté úroky z výše uvedené částky o sazbě rovnající se marginální úrokové míře pro půjčky Evropské centrální banky plus tři procentní body, a to během doby prodlení;

3. Zamítá zbývající část stěžovatelova požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně dne 31. října 2006 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

T.L. EARLY

tajemník sekce

Nicolas BRATZA

předseda

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - Přílohový sešit XXXVI/2003, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 29032/95, str. 2.